

DEBATS PÚBLICA XXI – Arquitectura de les titulacions – FUNCIÓ SOCIAL DE LA UNIVERSITAT

El debat ha estat dinamitzat per Nil Homedes i la relatoria ha anat a càrrec de Berta Cervantes.

Exposició del debat

- La universitat com a seu de la comunitat científica: és un espai de debat per a crear coneixements que està al servei de la societat. Ha de tenir compromís ferm amb la raó, ha de ser un espai lliure no supeditat a interessos exteriors que condicionin el compromís amb la raó ni la formació de la ciutadania. Lligats als pilars de la universitat, trobem la llibertat de càtedra i el principi d'autonomia. No s'ha de subordinar, subornar, comprar o fer xantatge a la universitat, ja que això vulnera la seva raó de ser bàsica.
- Un altre dels eixos claus és si la universitat és un bé privat o públic i quina és la gestió que se'n fa. És un bé públic que s'ha de posar al servei de la ciutadania. A més, els coneixements han de ser útils (i no estar lligats a la rendibilitat econòmica) per a dotar les persones d'eines perquè siguin crítiques amb el seu projecte de vida i el puguin desenvolupar. La ciutadania no s'ha d'entendre de forma passiva perquè la democràcia requereix una ciutadania activa, informada i crítica. Per a aconseguir-ho, cal disposar d'institucions del coneixement que aportin les eines necessàries. Per tant, des de la universitat s'hauria de garantir el pensament crític i, paral·lelament, s'hauria de treballar per a evitar l'elitisme. Això s'aconsegueix garantint a tothom l'accés a la universitat.

Preguntes pel debat

Model de gestió: la universitat com a negoci o com a servei públic?

La universitat compleix alguna funció social? Quina?

- La universitat ha de tenir una funció social, ha d'ajudar a fomentar l'esperit crític. Només pel fet d'existir ja esdevé un agent. La seva funció és perpetuar la realitat social establerta, encara que, en una visió utòpica de la universitat, hauria de ser justament el contrari: hauria de dotar d'eines per a transformar la realitat on s'emmarca. No hauria de ser un mecanisme de perpetuació i reproducció sinó de transformació.
- L'educació és unidireccional i no dóna lloc al pensament crític. A la pregunta si pensem que la universitat ha de tenir una vinculació amb el model econòmic, cal deixar clar que la universitat hauria d'allunyar-se del més possible de la lògica del mercat (una lògica de mercat que només té en compte els interessos). És utòpic, però com a mínim s'haurien de crear espais de reflexió i diversificar els continguts perquè cadascuna pugui reflexionar-hi.

Som alumnes o estudiants? Venim a la universitat a consumir coneixement o a participar del coneixement?

- La universitat és un espai interdisciplinari on podem crear projectes propis. Aquesta institució té una responsabilitat històrica. És un camp de batalla social molt lligat amb la realitat i ha estat protagonista en la lluita social. Espai d'aprenentatge on podem descobrir com volem combatre.

L'ensenyament superior ha de respondre a les necessitats del mercat de treball?

- Si ens traslладem a la realitat quotidiana en què vivim, es vol eliminar el grau de musicologia perquè no respon a les necessitats de mercat de treball. Es considera que s'estan perdent recursos públics. En relació a la qüestió dels continguts, hi ha continguts que en determinats graus (com ara el d'Economia) van en una mateixa direcció i des d'una mateixa perspectiva teòrica. Tot i així, no es poden enfocar els continguts només cap al mercat de treball, ja que la universitat va més enllà. A la universitat no només es generen professionals sinó també cultura i coneixement *per se*. El perill, però, és que entrem en contradicció amb el món laboral que "ens espera" després de la universitat.

A l'hora d'estructurar l'ensenyament superior s'han de tenir en compte les necessitats del mercat de treball?

És més una qüestió de planificació relacionada amb el govern de la universitat. No hem d'oblidar que, després de la LOU, es va crear un model nou del govern de la universitat que posava al centre els consells socials sota una lògica teòrica de representació. A la pràctica, però, això no és així perquè les persones que presideixen aquests consells acaben sent persones estretament lligades amb empreses privades.

- Ha de respondre a les necessitats de la societat perquè es limita el ventall de necessitats cap a les empreses. El coneixement s'organitza en funció de les necessitats del mercat i no en funció de les necessitats socials i es perpetuen, així, les lògiques del mercat neoliberal. Un exemple d'això és el grau de Veterinària. No ens hem d'oblidar del paper que hi juga l'Estat, que s'encarrega de redistribuir l'oferta de places. Hi ha perfils marcats molt preestablerts.

Quina és l'oferta acadèmica de la universitat? Ha de garantir ofertes que no podrà absorbir el mercat de treball?

- Si som capaces de construir espais que ens permetin la creació de projectes no competitius, podrem anar més enllà. Es produeix una banalització dels pocs espais de debat que hi ha sobre altres temàtiques que s'allunyen de la perspectiva hegemònica. Per exemple, al grau de Dret trobem ofertes encarades al dret financer. Els estudiants entenen que la universitat ha de respondre a les demandes de la societat perquè són les de la majoria i pas a les demandes d'un grup reduït amb molt de poder.

De quina manera pot transmetre les seves demandes a la universitat? Ha de ser aquesta un agent proactiu? Ha d'estar alerta de l'entorn social, del que la societat necessita? S'haurien de mantenir els consells socials?

- Si aquests consells socials realment complissin la funció per la qual han estat creats, tindria molt de sentit mantenir-los però, si això no és així, som les i els alumnes qui juguem un paper fonamental per aportar debat. Seria positiu incorporar aquests agents però canviar el paper dels consells. Potser haurien de ser òrgans d'anàlisi i debat que cal reformular perquè l'alumnat hi tingui un paper fonamental.

A Catalunya, han de coexistir les universitats de titularitat pública i privada? En cas que sí, el govern ha de donar finançament als centres universitaris privats?

- Des de l'any 2009 ha donat uns 12,5 milions d'euros a les universitats privades. Per aquest motiu, es posa en dubte l'existència de les universitats privades que només intenten donar resposta a les necessitats del mercat. A més a més, les universitats públiques accentuen la desigualtat d'oportunitats en oferir ensenyament a les elits. Qui té un poder adquisitiu més elevat és qui té més probabilitats i oportunitats d'accés a la universitat i, per tant, a ocupar llocs de treball qualificats. És un peix que es mossega la cua perquè les elits són les principals interessades a seguir la lògica del mercat.
- S'hi ha d'afegir el fet que, als espais de l'ensenyament públic es duen a terme ensenyances pròpies de les universitats privades. D'altra banda, la universitat ha de permetre la mobilitat social a la universitat. Només estudia qui té capacitat econòmica per a fer-ho.
- També s'ha de tenir en compte l'imaginari col·lectiu, que atorga cert nivell de prestigi a determinats graus. Els que s'emmarquen en una lògica liberal són els que s'acostumen a valorar més socialment. El sistema educatiu. És aquí on entra en joc la universitat, que ens dóna les eines per a desenvolupar el pensament crític i afavorir la transformació social.